

مجموعه مستندات سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران

مجموعه دستورالعمل های HSE پیمانهای شهرداری تهران
مبارزه با جانوران موذی

(HSE-CO-WI-۲۲۴-۰۰۰)

مجموعه مستندات سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران

تهیه کننده	تأیید کننده	تصویب کننده
مهندس شهلا غلامحسین زاده	مهندس محمدرضا عسگری قائم مقام دبیر شورای عالی HSE شهرداری تهران تاریخ و امضا	دکتر حمید چوبینه دبیر شورای عالی HSE شهرداری تهران تاریخ و امضا

سند حاضر با هدف استقرار و توسعه سیستم مدیریت HSE در شهرداری تهران توسط سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست تهیه شده و کلیه حقوق آن محفوظ و متعلق به شرکت شهر سالم وابسته به شهرداری تهران می باشد.

فهرست

- ۱- مقدمه..... ۵
- ۲- هدف..... ۵
- ۳- دامنه کاربرد..... ۵
- ۴- مسئولیت ها..... ۵
- ۴-۱ مسئولیت اجرا..... ۵
- ۴-۲ مسئولیت نظارت..... ۵
- ۵- مستندات مرتبط..... ۵
- ۶_ تعاریف و اصطلاحات..... ۶
- ۷- شناسنامه پیمان مبارزه با جانوران مودی..... ۷
- ۸- الزامات بهداشت، ایمنی و محیط زیست پیمان مبارزه با جانوران مودی..... ۷
- فصل اول: الزامات **HSE** در بهداشت فردی، معاینات شغلی و بهداشت اماکن..... ۸
- فصل دوم: الزامات **HSE** در طعمه‌گذاری، جمع آوری لاشه و مردار..... ۱۰
- فصل سوم: الزامات **HSE** در ایمن سازی محیط عبور، نصب تابلوها و علائم ایمنی و هشدار برای شهروندان..... ۱۹
- ۹_ چک لیست پیمان مبارزه با جانوران مودی..... ۲۲
- ۱۰- مسئول بهداشت، ایمنی و محیط زیست (**HSE**) در شرکتهای پیمانکار..... ۲۲
- ۱۱- واکنش در شرایط اضطراری..... ۲۲

- ۱۲- شناسایی خطر، ارزیابی ریسک و بازرسی های HSE ۲۲
- ۱۳- ثبت و گزارش رویدادها (حوادث، شبه حادثه و انومالی ها)..... ۲۳
- ۱۴- کمکهای اولیه..... ۲۳
- ۱۵- پیمانکاران..... ۲۳
- پیوست ها..... ۲۴
- پیوست شماره ۱: شناسنامه پیمان مبارزه جانوران موذی..... ۲۵
- پیوست شماره ۲: چک لیست تخصصی پیمان جانوران موذی..... ۲۷
- منابع و مراجع..... ۲۹

۱- مقدمه

کار در محیط های پیمانکاری به لحاظ تنوع کار، حضور گروه های مختلف کاری و نیز عدم آشنایی کامل پیمانکار با محیط و شرایط کار، از پتانسیل بالایی در وقوع حوادث برخوردار است و غفلت از آنها و عدم برنامه ریزی جهت کنترل آنها می تواند عواقب جبران ناپذیری به دنبال داشته باشد.

از اینرو پرداختن به موضوعات HSE در عملیات پیمانکاری اهمیتی دوچندان می یابد. سامانه مدیریت HSE تهران به منظور شناسایی خطرات مختلف موجود در محیط های پیمانکاری و به کار گیری اقدامات کنترلی و پیشگیرانه و حصول اطمینان از انطباق سیستم مدیریت HSE پیمانکاران، اقدام به تدوین مجموعه دستورالعملهای ایمنی، بهداشت و محیط زیست پیمان های شهرداری تهران نموده است. این دستورالعمل در ابتدا به شناسایی کلیه فرایندها، فعالیت ها، اماکن، تاسیسات، تجهیزات و مواد مورد نظر پرداخته، خطرات و اثرات آن ها را بررسی کرده و سپس اهداف و الزامات مورد نیاز برای هر یک از فرآیندهای کاری را مشخص می نماید.

۲- هدف

این دستورالعمل با هدف اطمینان از رعایت الزامات بهداشت، ایمنی و محیط زیست در پیمان مبارزه با جانوران موذی و در راستای حذف و یا کاهش ریسک های ناشی از فعالیتها، اقدامات و خدمات گروه های ذینفع و فعالیتهای مرتبط با پیمان مبارزه با جانوران موذی تدوین گردیده است.

۳- دامنه کاربرد

دامنه کاربرد این دستورالعمل مناطق ۲۲ گانه، سازمانها و شرکتهای وابسته شهرداری تهران و پیمانکاران تابعه آنها می باشد.

۴- مسئولیت ها

۴-۱- مسئولیت اجرا

مسئولیت حسن اجرای این دستورالعمل کلیه شرکت های پیمانکار مناطق ۲۲ گانه شهرداری تهران می باشد.

۴-۲- مسئولیت نظارت

نظارت بر اجرای صحیح این دستورالعمل در کلیه زیرمجموعه های شهرداری تهران بر عهده اداره HSE مناطق ۲۲ گانه و نظارت عالی بر عهده سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران می باشد.

۵- مستندات مرتبط

- راهنمای استقرار سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران؛ HSE-GU-۰۰۱-۰۰

- راهنمای ارزیابی و مدیریت ریسک؛ HSE-GU-04-01
- راهنمای سیستم مدیریت HSE پیمانکاران HSE-GU-018-00
- راهنمای واکنش در شرایط اضطراری HSE-GU-013-00
- مجموعه دستورالعمل‌های مدیریت حوادث HSE-WI-01-00

۶- تعاریف و اصطلاحات

سم

سم ماده ای است که بر اثر تماس خارجی یا داخلی مقداری از آن با بدن تشنج، تهوع، استفراغ و عوارض شدید و یا مرگ ایجاد می شود.

انواع سموم

سم های محرک و سم های سیستماتیک. سم های محرک بر سیستم های گوارشی تاثیر گذاشته و سم های سیستماتیک بر اعصاب مرکزی و همچنین عملکرد مستقیم قلب و ریه تاثیر منفی می گذارد.

ضد انعقاد

موادی که از طریق مختل کردن کمپلکس های درگیر در فرایند انعقادی و تاثیر منفی بر واسطه های انعقادی از جمله ویتامین k منجر به تداوم خونریزی می شود.

وسایل حفاظت فردی

وسایل حفاظت فردی شامل گستره ی وسیعی از لوازم، وسایل و تجهیزات می باشد که به منظور حفاظت قسمتهای مختلف بدن افراد در برابر خطرات احتمالی در محیط های کاری طراحی و ساخته شده است.

برگه اطلاعات ایمنی مواد (MSDS)

برای تمامی اقلام شیمیایی و مواد موجود و مورد استفاده تهیه شده و حاوی اطلاعات ایمنی، کمک های اولیه، شرایط انبارش و .... می باشد.

۷- شناسنامه پیمان مبارزه با جانوران موذی

شناسنامه پیمان سند است که در آن کلیات مرتبط با فرآیندهای اصلی پیمان، شرح مختصری از پیمان، ماشین آلات و ابزارهای تخصصی، مشخصات مواد شیمیایی و عوامل محیطی تاثیر گذار، آیین نامه‌ها، الزامات و قوانین و مقررات، فعالیت‌های ویژه و سیستم‌های مجوز کار، به تفکیک مورد بررسی قرار گرفته است. (پیوست شماره ۱)

۸- الزامات بهداشت، ایمنی و محیط زیست پیمان مبارزه با جانوران موذی

- بهداشت فردی، معاینات شغلی و بهداشت اماکن
- طعمه‌گذاری، جمع‌آوری لاشه و مردار
- ایمن‌سازی محیط عبور، نصب تابلوها و علائم ایمنی و هشدار برای شهروندان

شرکت شهر سالم تهران
(وابسته به شهرداری تهران)

مجموعه مستندات سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران

سامانه مدیریت
بهداشت، ایمنی و محیط زیست

فصل اول: الزامات HSE در بهداشت فردی، معاینات شغلی و بهداشت اماکن

ماده ۱: پیمانکار مکلف به تعیین روش مدون و مشخص به منظور رعایت شرایط بهداشتی مواجهه با انواع حیوانات غالب در طرح مبارزه با جانوران مودی اعم از بزرگ و کوچک می باشد همچنین ساز و کار معدوم سازی آن می بایست مشخص باشد.

ماده ۲: تمامی ابزار و وسایل چند بار مصرف می بایست روزانه با محلول وایتکس ۱٪ و هر بار به مدت حداقل ۱۰ دقیقه ضدعفونی، هوا دهی و گند زدایی شوند.

ماده ۳: برای بدست آمدن وایتکس ۱٪ می بایست ۲۰۰ سی سی از وایتکس های معمول (۵٪) را با ۸۰۰ تا ۱۰۰۰ سی سی آب معمولی مخلوط کرد.

ماده ۴: تمامی کیسه و ظروف حمل لاشه می بایست یک بار مصرف بوده و در صورت استفاده از وسایل چند بار مصرف حتی المقدور استیل و یا با قابلیت گند زدایی و ضدعفونی شوندگی باشد.

ماده ۵: تمامی پرسنل مشغول در قسمت مبارزه با جانوران مودی می بایست به دلیل قرارگیری ردیف شغلی در مشاغل زیان آور، هر شش ماه تحت معاینات طب کار قرار گرفته و کارت سلامت و کارت تناسب شغل دریافت کنند.

ماده ۶: تمامی پرسنل موظف به استفاده کامل از تجهیزات حفاظت فردی بوده و انجام امور تحت این شرایط بهداشتی و ایمنی باشد.

ماده ۷: افراد به کار گرفته شده می بایست از سلامت کامل برخوردار بوده و فاقد هرگونه بیماری های قلبی- ریوی، آسم، هموفیلی و هرگونه بیماریهای خونی مخصوصاً بیماری های انعقادی باشند.

ماده ۸: توصیه می شود تمامی پرسنل بصورت روزانه از سهمیه شیر به میزان حداقل ۳۰۰ سی سی استفاده کنند.

ماده ۹: همراه داشتن کارت سلامت برای تمامی پرسنل الزامی می باشد.

مجموعه مستندات سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران

فصل دوم: الزامات HSE در طعمه‌گذاری، جمع‌آوری لاشه و مردار

انبارش مواد شوینده

ماده ۱: انبار مورد استفاده می بایست دارای سازه مقاوم ، همراه با سقف و دیوار و درب مشخص باشد.

ماده ۲: برقراری تهویه مناسب برای انبار و توجه به شرایط دمایی محل و جلوگیری از بالا رفتن دما بیش از حد و یا تعدیل بیش از اندازه الزامی است.

ماده ۳: دستورالعمل ایمنی انبار و چک لیست اقلام موجود در انبار می بایست تهیه و در محل ورودی انبار نصب گردد.

ماده ۴: تامین روشنایی کافی برای تمام قسمت های انبار و رعایت موازین ایمنی برق در تمامی انشعابات بایستی صورت گیرد.

ماده ۵: بایستی تامین وسایل اطفاء حریق و جا نمایی و نصب آن در ورودی ها و مجاور قسمت های پر خطر به درستی انجام شود. (مطابق با آیین نامه پیشگیری و مبارزه با آتش سوزی در کارگاهها)

ماده ۶: نصب تابلو های هشدار و اخطار و توجه به شرایط نصب آن در ارتفاع و دیدرسی مناسب باید در محل انبار انجام گیرد.

ماده ۷: بایستی قفسه بندی مناسب و تفکیک اقلام و توجه به چیدمان مناسب وسایل در داخل انبار و قفسه ها صورت گیرد.

ماده ۸: تامین شرایط ویژه انبارش توصیه شده برای مواد شیمیایی با قابلیت فرآریت و تبخیر و تصعید مواد باید به طور کامل انجام شود.

ماده ۹: تهیه و نصب MSDS برای اقلام شیمیایی در کنار قفسه های آن ها ضروری است.

ماده ۱۰: بایستی مهار قفسه ها و صفحات مشبک و پرهیز از قرار دادن وسایل با بار نامتعارف در قفسه ها و صفحات مشبک انجام شود.

ماده ۱۱: تعیین مسیر ایمن تردد برای انبار دار و افرادی که در مسیر تردد حرکت می کنند الزامیست و می بایست مسیره‌های ایمن تردد برای کلیه افراد مجاز به تردد در انبار به صورت واضح خط کشی و علامت گذاری شود.

ماده ۱۲: زمان مواجهه با اقلام شیمیایی با توجه به نوع و درجه سمیت آن ها می بایست محاسبه و طبق قانون مشاغل سخت و زیان آور با آن رفتار شود.

ماده ۱۳: تابلو های هشدار و اخطار و اطلاع رسان هر گروه از مواد بایستی در کنار آن ها نصب شود.

ماده ۱۴: تابلو استعمال دخانیات ممنوع و همچنین نظارت بر اجرای آن در کنار تمامی مواد شیمیایی و محوطه انبار الزامی است.

ماده ۱۵: وسایل اطفا حریق متناسب با نوع ماده شیمیایی و با توجه به عدد مندرج در لوزی خطر قسمت اشتعال پذیری ماده، تهیه، جا نمایی و در حالت آماده به کار قرار گیرد.

جمع آوری لاشه و مردار

ماده ۱۶: لاشه های رویت شده می بایست تحت شرایط استاندارد و با استفاده از وسایل حفاظت فردی کامل جمع آوری شوند.

ماده ۱۷: لاشه ها می بایست در داخل کیسه پلاستیکی مجزا با ضخامت بالا و همچنین قابلیت کیپ شدن درب آن بصورت کامل قرار داده شود.

ماده ۱۸: کیسه های مورد استفاده می بایست فاقد هرگونه ورودی هوا و امکان نشت باشد و پس از بسته شدن درب آن کاملاً محفوظ گردد.

ماده ۱۹: پیمانکار و ناظر مربوطه موظف به هماهنگی با دستگاه های ذیصلاح به منظور معدوم سازی نهایی لاشه ها و انجام امور لاشه سوزی می باشد.

ماده ۲۰: در پایان هر شیف کاری می‌بایست تعداد لاشه‌های رویت شده، نحوه تحویل آن‌ها و سازمان یا نهاد تحویل گیرنده در یک لیست درج و ثبت شود.

وسایل و تجهیزات حفاظت فردی

ماده ۲۱: پیمانکار مکلف است وسایل حفاظت فردی متناسب با نوع و محیط کار و مخاطرات احتمالی را به تعداد کافی تهیه و به صورت رایگان در اختیار کارگران قرار دهد.

ماده ۲۲: پیمانکار مکلف است کاربرد صحیح و مراقبت از وسایل حفاظت فردی را به کارگران آموزش دهد.

ماده ۲۳: پیمانکار مکلف است وسایل حفاظت فردی را در شرایط مطلوب نگهداری نموده، و در جایی قرار دهد که دسترسی سریع به آنها امکان‌پذیر باشد.

ماده ۲۴: پیمانکار مکلف به جمع‌آوری و معدوم نمودن وسایل حفاظت فردی معیوب، مستهلک و یا تاریخ مصرف گذشته می‌باشد.

ماده ۲۵: پیمانکار باید بر استفاده صحیح کارگران از وسایل حفاظت فردی نظارت کامل داشته باشد.

ماده ۲۶: پیمانکار مکلف است کلیه اطلاعات مربوط به وسایل حفاظت فردی را اعم از نوع وسایل، زمان تحویل، مکان مورد استفاده و عیوب احتمالی ناشی از مصرف را ثبت و نگهداری نماید.

ماده ۲۷: کارگر موظف است با توجه به آموزش‌های ارائه شده از وسایل حفاظت فردی خود مراقبت، نظافت و استفاده صحیح نماید. عدم رعایت موارد مذکور قصور در انجام وظیفه محسوب می‌شود.

ماده ۲۸: کارگر موظف است در صورت مشاهده هرگونه نقص و یا ایراد در وسیله حفاظت فردی مراتب را به سرپرست مربوطه گزارش دهد.

مجموعه مستندات سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران

ماده ۲۹: در اجرای ماده ۹۰ قانون کار جمهوری اسلامی ایران، وسایل حفاظت فردی مورد استفاده در کارگاه‌ها باید مطابق با استاندارد ملی یا سایر استانداردهای مورد قبول که به تأیید وزارت کار و امور اجتماعی و بر حسب مورد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسیده است، باشد

ماده ۳۰: وسایل حفاظت فردی مشتمل بر دستکش لاستیکی و دستکش لاتکس یک بار مصرف، ماسک صورت معمولی، عینک محافظ با درجه حفاظت برای افراد درگیر با کار جمع آوری لاشه و طعمه گذاری و عینک با درجه ایمنی برای افراد مسئول در تیراندازی، لباس کار شامل شلوار و پیراهن کار، کفش کار ساق دار (وجود پنجه فلزی در کفش الزامی ندارد) وجود کلاه با درجه حفاظتی معمولی برای پوشاندن مو و پوست سر و کلاه ایمنی برای راکبین موتور سیکلت و ترک آن ها می باشد.

ماده ۳۱: تهیه کیسه های مناسب حمل لاشه و همچنین استفاده مستمر از وسایل حفاظت فردی برای پیمانکار الزامی می باشد.

تجهیزات اطفاء حریق

ماده ۳۲: تمامی پرسنل مشغول به کار مکلف به گذراندن آموزش های عمومی اطفاء حریق بوده و می بایست توانایی لازم در به کارگیری کپسول ها برای کنترل حریق در لحظات اولیه را داشته باشند.

ماده ۳۳: تمامی پرسنل می بایست نسبت به شماره تلفن ۱۲۵ برای برقراری تماس با سازمان آتش نشانی مبنی بر امداد خواهی در مواقع مورد نیاز توجیه شوند.

ماده ۳۴: تمامی پیمانکاران مکلف به تامین کپسول متناسب با مساحت محل استقرار و انبار در مقیاس وزنی و عملیاتی کپسول بوده و می بایست در محلی که دسترسی آن برای همگان امکان پذیر باشد در ارتفاع مناسب (متناسب با وزن و حجم کپسول) نصب گردد.

ماده ۳۵: تمامی کپسول های اطفاء حریق باید دور از تابش مستقیم آفتاب و در دمای زیر ۵۲ درجه سانتی گراد نگهداشته شوند.

ماده ۳۶: فاصله دسترسی هر نفر تا کپسول می بایست حداکثر ۱۵ متر باشد و فاصله دو کپسول از هم نباید بیشتر از ۳۰ متر باشد.

ماده ۳۷: تمامی کپسول ها می بایست دارای کارت تایید شارژ و نگهداری ادواری بوده و دارای گیج و ضامن سالم باشند.

ماده ۳۸: با توجه به نوع حریق غالب در محل می بایست کپسول و نوع وسایل اطفاء حریق مناسب شناسایی و تهیه و به کار گرفته شود.

ماده ۳۹: تمامی موتور سیکلت ها و وسایل نقلیه مورد استفاده می بایست مجهز و دارای جا نمایی کپسول اطفاء حریق ۴ کیلویی باشند.

کیف کمک های اولیه

ماده ۴۰: تمامی اماکن و فیلد های فعالیت می بایست دارای حداقل یک کیف کمک های اولیه با اقلام کافی و چک لیست و قابلیت دسترسی باشند.

ماده ۴۱: کیف کمک های اولیه می بایست از جنس مقاوم در مقابل ضربه و آب بوده و با باز کردن آن دسترسی به تمام اقلام به راحتی امکان پذیر باشد.

ماده ۴۲: کیف های کمک های اولیه می بایست دارای وسایل پانسمان، شامل باند نواری، گاز استریل، دستکش لاتکس، چسب نواری زخم و چسب زخم باشند.

ماده ۴۳: تمامی کیف ها می بایست با چک لیست ادواری چک شده و نسبت به شارژ مداوم اقلام مصرفی آن اقدام شود.

ماده ۴۴: کیف های کمک های اولیه و اقلام و نحوه استفاده از آن ها و نحوه فعال کردن و تماس اورژانس ۱۱۵ باید برای تمامی پرسنل شناخته شده و آموزش داده شود.

ایمنی ماشین آلات و وسایل موتوری

ماده ۴۵: تمامی موتور سیکلت های به کار گرفته می بایست دارای دفترچه تعمیر و نگهداری ادواری بوده و از نظر سلامت ترمز، تایر، سیستم تعلیق و سلامت سیستم سوخت مورد بازرسی و معاینه فنی قرار گیرند.

ماده ۴۶: راکبین موتور سیکلت ها مکلف به استفاده از کلاه ایمنی به هنگام استفاده از موتور سیکلت می باشند.

ماده ۴۷: راکبین موتور سیکلت ها موظف به دارا بودن گواهینامه معتبر رانندگی با موتور می باشند.

ماده ۴۸: در صورت توقف در محیط های پر تردد، پایش ترافیکی و یا پارک در نقاط ایمن برای راننده موتور سیکلت اجباری می باشد.

ماده ۴۹: استفاده از موتور سیکلت در زمان های بارندگی و شرایط نا مناسب جوی ممنوع می باشد.

ماده ۵۰: حتی المقدور از موتور سیکلت ها با ظرفیت یک نفری توصیه شده استفاده شود و از سوار کردن چند نفره افراد روی یک وسیله جداً خودداری شود.

ایمنی مواد شیمیایی

ماده ۵۱: پیمانکار مکلف است تا برگه اطلاعات ایمنی مواد را برای تمامی اقلام و مواد شیمیایی مورد استفاده تهیه کند.

ماده ۵۲: پیمانکار مکلف است تا اطلاعات مخصوص هر ماده شیمیایی را که در برگه اطلاعات ایمنی مواد (MSDS) آورده به ریز و جزییات به تمامی پرسنل آموزش داده و تمامی موارد ایمنی، کمک های اولیه، اطفای حریق و شرایط انبارش آن ها را به طور کامل مشخص نماید.

ماده ۵۳: انبارش و حمل مواد شیمیایی شامل مایع صابون، مایع ظرفشویی، سموم و مواد شیمیایی می‌بایست منطبق بر شرایط ایمنی مندرج در برگه اطلاعات ایمنی مواد باشد.

ماده ۵۴: تمامی مخازن و گالن‌های حمل می‌بایست دارای لوزی خطر بوده و هر ۴ گروه مخاطرات با رنگ‌های استاندارد روی آن مشخص شود.

ماده ۵۵: استفاده از وسایل حفاظت فردی کامل در استفاده از تمامی مواد شیمیایی مخصوصاً سموم، آهک و سایر مواد شیمیایی الزامی می‌باشد.

ماده ۵۶: پیمانکار موظف است تمامی موارد مربوط به مواجهه با عوامل شیمیایی، مخاطرات شوینده‌ها، شرایط ایمن استفاده از آن‌ها و همچنین انجام کمک‌های اولیه در مواجهه با آن‌ها را به طور کامل به کارگران و کارشناسان آموزش دهد.

ماده ۵۷: برای حفظ ایمنی و جلوگیری از بروز حوادث از اختلاط مواد شوینده با هم اکیداً خودداری شود.

ماده ۵۸: انبارش مواد شیمیایی و سموم به تفکیک و با رعایت شرایط تهیه مناسب صورت پذیرد.

ماده ۵۹: تهیه، نگهداری و استفاده از سموم فسفره و فسفید آلومینیوم و همچنین سیانور سد در صد ممنوع بوده و در صورت استفاده از این دسته مواد هرگونه عواقب ایجاد شده برای پرسنل و یا شهروندان و یا آسیب‌های زیستی و جانوری بر عهده ناظر و پیمانکار بوده و موظف به جبران خسارت خواهد بود.

آموزش و صلاحیت‌های مورد نیاز

ماده ۶۰: پیمانکار موظف است برای کلیه پرسنل خود آموزش‌های کمک‌های اولیه، امداد و نجات، واکنش در شرایط اضطراری، موازین بهداشتی، استفاده از تجهیزات حفاظت فردی و ایمنی حریق را توسط افراد مورد صلاحیت برگزار کند.

ماده ۶۱: پیمانکار مکلف به تهیه لیست مشتمل بر ستون اسامی نفرات شرکت‌کننده در کلاس و همچنین تاریخ و عنوان مبحث آموزشی با ذکر تناوب دوره برگزاری دوره می‌باشد.

ماده ۶۲: لیست آموزش می‌بایست با مهر و امضا به تایید ناظر مربوطه رسیده و در فایل مشخص نگهداری شود.

ماده ۶۳: پیمانکار موظف است تا اقدام به تهیه جدول آموزشی با توجه به اولویت‌های مخاطره آمیز شغلی نموده و برای تمامی پرسنل آموزش‌های ضمن خدمت را به اجرا بگذارد.

ماده ۶۴: با توجه به انجام آموزش، تهیه و استقرار سیستم ارزشیابی و میزان اثر بخشی آموزش‌ها متناسب با هر زمینه شغلی الزامی می‌باشد.

ماده ۶۵: قبل از شروع کار، مسئول کارگاه یا سرپرست مکلف به برگزاری کلاس توجیهی و یادآوری مخاطرات و موازین ایمنی حین کار می‌باشد. این جلسات بین ۵ تا ۱۵ دقیقه بوده و در افزایش راندمان موثر می‌باشد.

ماده ۶۶: آموزش‌ها می‌بایست توسط فردی واجد شرایط و دارای تایید لازم از دستگاه نظارت باشد.

واکنش در شرایط اضطراری

ماده ۶۷: پیمانکار موظف است اماکن امدادی مشتمل بر ایستگاه‌های آتش‌نشانی، پایگاه اورژانس، پایگاه ستاد مدیریت بحران و مراکز درمانی محدوده عملیاتی خود را شناسایی و نسبت به اخذ راه‌های تماس با آن‌ها در شرایط اضطراری اقدام کند.

ماده ۶۸: آموزش به پرسنل مبنی بر توانایی فعال کردن سیستم‌های امدادی از طریق تماس با شماره‌های اضطراری و همچنین مدیریت صحنه حادثه بایستی انجام پذیرد.

ماده ۶۹: پیمانکار موظف است آموزش پایه اطفاء حریق، کمک‌های اولیه به پرسنل به جهت کنترل حوادث تا رسیدن نیروهای تخصصی و امداد رسان را برای نیروهای خود برگزار نماید.

ماده ۷۰: مشخص کردن نحوه ارتباط نفرات و مسئولین در مواقع اضطرار با عوامل و ناظرین شهرداری ضروری است.

ماده ۷۱: پیمانکار بایستی تهیه و نصب تابلوهای شماره اضطراری برای تمامی اماکن و فیلدهای کاری را انجام دهد.

مجموعه مستندات سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران

فصل سوم: الزامات HSE در ایمن سازی محیط محوطه نصب تابلوها و علائم ایمنی و هشدار برای شهروندان

ماده ۱: تمامی معابر پیاده رو و سواره رو در هنگام طعمه گذاری توسط تابلو های اطلاع رسان در ابعاد استاندارد نشانه گذاری شوند.

ماده ۲: باغچه ها، زیر پل و تمامی اماکنی که در دسترس عموم می باشد، پس از طعمه گذاری با نوار خطر محصور و با نصب تابلو مواد سمی کاملاً مشخص شود.

ماده ۳: از طعمه گذاری بدون تابلو و علائم و موارد اطلاع رسان در معابر مورد تردد کودکان و مسیر های منتهی به مدارس ابتدایی جدا خودداری شود.

ماده ۴: شهروندان و کسبه مشغول به کار در معابر مورد نظر توسط بنر های اطلاع رسان از محل و زمان طعمه گذاری مطلع شوند.

ماده ۵: شماره تماس ۱۳۷ و یا ادارت مستقیم متولی طعمه گذاری و مبارزه با جانوران موذی، برای امکان تماس شهروندان و سایرین، به منظور گزارش موارد خاص و موارد مشاهده لاشه می بایست در سرتاسر مسیر طعمه گذاری نصب شود.

ماده ۶: تیم مبارزه با حیوانات موذی موظف به استفاده از تابلو و علائم ایمنی متناسب با نوع فعالیت می باشد.

ماده ۷: تمامی مسیر های طعمه گذاری می بایست در مبادی ورودی، میانی و انتهایی مسیر مجهز به بنر اطلاع رسان مبنی بر " در این محل برای مبارزه با جانوران موذی طعمه گذاری شده است " نصب گردد.

ماده ۴۵. توصیه می شود بنر های اطلاع رسان با رنگ قابل توجه و پس زمینه مشخص (ترجیحاً زرد) و ابعاد ۷۵ در ۱۵۰ سانتی متر تهیه و در ارتفاع حداکثر ۱۸۰ سانتی متری از کف پیاده رو یا معبر به نحوی که در معرض دید عابرین باشند نصب شوند.

ماده ۸: تابلو های ایمنی مبنی بر ورود ممنوع، خطر مسمومیت، محل طعمه گذاری و احتیاط با رعایت الگو و شکل استاندارد باید در ابعاد ۵۵ در ۳۵ سانتی متر تهیه و در محل مشخص نصب شود.

ماده ۹: در مواردی که طعمه گذاری ها بصورت منسجم و با حجم بالا و در مسیر تردد های خاص از جمله مسیر مدارس و دانش آموزان می باشد، محل علاوه بر نصب تابلو و علائم ایمنی با نوار خطر محدود شود.

۹- چک لیست پیمان مبارزه با جانوران موذی

کشف منابع عمده خطر و کلیه عواملی که می تواند به عنوان شروع کننده حادثه عمل کنند، می بایست به عنوان یک هدف اصلی مدنظر قرار گرفته شود، لذا در این بخش، خطرات به پنج دسته خطرات مرتبط با فرآیند، خطرات مرتبط با عوامل انسانی، خطرات مرتبط با مواد موجود در پیمان، خطرات مرتبط با عوامل محیطی و خطرات مرتبط با تجهیزات تقسیم شده اند و برای هر بخش سوالات مرتبط با چک لیست تخصصی آورده شده است. (پیوست ۲)

۱۰- مسئول بهداشت، ایمنی و محیط زیست (HSE) در شرکتهای پیمانکار

نحوه تایید صلاحیت و به کارگیری مسئول HSE و شرح وظایف مسئول HSE مطابق با دستورالعمل به کارگیری مسئول HSE پیمانکار شهرداری تهران به کد مدرک HSE-CO-GU-۰۰۰۰۰۲ می باشد.

۱۱- واکنش در شرایط اضطراری

نحوه تهیه و تدوین طرح واکنش در شرایط اضطراری متناسب با محدوده فعالیت های شرکت های پیمانکاری و چک لیست ها و دستورالعملهای مرتبط با آن به شرح ذیل و منطبق با راهنمای واکنش در شرایط اضطراری شهرداری تهران به کد مدرک HSE-GU-۰۱۳-۰۰ می باشد.

- شرایط اضطراری محتمل در هر یک از اماکن و فرآیندهای کاری باید شناسایی شده و برنامه ها و اقدامات کنترلی لازم در این زمینه انجام گردد.
- مانور تخلیه اضطراری اماکن باید حداقل در هر سال دو مرتبه اجرا شود.
- مانور مقابله با زلزله باید حداقل سالی دو مرتبه اجرا شود.
- تجهیزات لازم برای مواجهه با شرایط اضطراری باید شناسایی و تامین گردد.

۱۲- شناسایی خطر، ارزیابی ریسک و بازرسی های HSE

شناسایی خطرات و ارزیابی ریسک های ناشی از فرایندهای پیمان بر اساس راهنمای ارزیابی و مدیریت ریسک به کد مدرک HSE-GU-۰۰۴-۰۱ شهرداری تهران هر سال انجام گردد. اجرای ارزیابی ریسک باید توسط مسئول ایمنی، بهداشت و محیط زیست صورت پذیرد.

- اقدامات کنترلی مورد نیاز با توجه به ارزیابی ریسک صورت گرفته تعریف و تدوین و اجرا شود.
- ضروری است همواره اثر بخشی برنامه های کنترلی و مدیریت ریسک مورد بررسی و نظارت مستمر قرار گیرد.

- بازدیدها و بازرسیهای مستمر HSE از کلیه نقاط باید به صورت روزانه انجام و نواقص و خطرات شناسایی شده و پیگیری های لازم جهت رفع و کنترل آنها صورت پذیرد. ضروری است سوابق بازرسی ها و پیگیری ها به صورت مستند نگهداری شود.

۱۳- ثبت و گزارش رویدادها (حوادث، شبه حادثه و آنومالی ها)

مکانیسم ثبت و گزارش دهی حوادث می بایست مطابق موارد ذیل و منطبق با مجموعه دستورالعملهای مدیریت حوادث شهرداری تهران به کد مدرک HSE-WI-۰۱-۰۰ باشد.

- در هریک از پیمانها باید مکانیسم و سیستم ثبت و گزارش رویدادها وجود داشته باشد.
- گزارش حادثه به معاونت مربوطه/ اداره HSE منطقه، سازمان و شرکت های تابعه، طی مدت دو ساعت و تکمیل فرم تجزیه و تحلیل حادثه ظرف مدت ۴۸ ساعت (برای حوادث مهم)؛
- شرکت در جلسات تجزیه و تحلیل حوادث مناطق ۲۲ گانه، سازمانها و شرکت های تابعه شهرداری تهران؛
- صندوق هایی جهت گرفتن نظرات و اعلام خطرات از سوی شهروندان نصب و روزانه جمع آوری و اقدامات اصلاحی لازم صورت پذیرد.
- شماره تلفن مشخصی جهت دریافت گزارش شهروندان تعیین و به عموم شهروندان اطلاع رسانی گردد.

۱۴- کمک های اولیه

- لازم است جعبه کمک های اولیه بر اساس دستورالعمل های وزارت بهداشت به تعداد کافی در کارگاه و محدوده پروژه مستقر شود.
- لازم است مسئول HSE، مطابق با دستورالعمل به کار گیری مسئول HSE پیمانکار دوره های عمومی و تخصصی را گذرانده باشند.

۱۵- پیمانکاران

- همه پیمانکاران باید از الزامات بهداشت، ایمنی و محیط زیست آگاهی کافی داشته و هنگام عقد قرارداد HSE PLAN خود را ارائه نمایند.
- کلیه بهره برداران و پیمانکاران پیمان مبارزه با جانوران مودی موظف به اجرای این دستورالعمل در حوزه HSE و نظارت کافی جهت جاری سازی این دستورالعمل توسط پرسنل خود می باشند.

شرکت ملی تصفیه فاضلاب تهران
(وابسته به شهرداری تهران)

مجموعه مستندات سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران

سامانه مدیریت
بهداشت، ایمنی و محیط زیست

پیوست‌ها

مجموعه مستندات سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران

پیوست شماره ۱: شناسنامه پیمان مبارزه با جانوران مودی

موضوع پیمان	مبارزه با جانوران مودی	شناسه پیمان
شرح پیمان	مبارزه با جانوران مودی از جمله موش، طعمه گذاری، پاکسازی، جمع آوری لاشه، امحا لاشه و ایمن سازی معبر از حیث سموم	۲۲۴

فرآیندهای اصلی پیمان			
نام فرآیند	مشخصات ماشین آلات، تجهیزات و ابزار	مشخصات سرمایه های در ارتباط با فرآیند	زمان فعالیت
طعمه گذاری	انبر - وسایل حفاظت فردی	مشخصات مشاغل	روز
پایش محیط	وسایل حفاظت فردی - تابلو و علائم هشدار و اخطار	کارگر طعمه گذاری	* شب
جمع آوری لاشه	انبر- کیسه مخصوص - آهک- وسایل حفاظت فردی	کارگر	* روز
معدوم سازی لاشه	وسایل حفاظت فردی - لاشه سوزی	کارگر	* شب

مشخصات ماشین آلات / ابزار تخصصی / مشخصات بازرسی					
نام	منبع انرژی / سوخت	خطرات ویژه	ملاحظات	گواهی نامه مرتبط	زمانبندی بازرسی
موتور سیکلت	بنزین	تصادف و وسایل نقلیه	معاینه فنی	-	ماهانه
انبر مخصوص	-	-	سلامت ظاهری	-	ماهانه
کپسول اطفاء حریق	-	-	دارای استاندارد های ملی و از هر دو نوع CO ₂ و پودر و گاز	تست بدنه	ماهانه
کیف مکمک های اولیه	-	-	مطابق چک لیست	-	روزانه
تله فنی	مکانیکی	قطعات تحت فشار	صحت عمل قسمت های فنی و فلزی	-	روزانه
تله چسبی	-	-	-	-	روزانه

مشخصات ابزار دستی							
نام ابزار	فازمتر	پیچ گوشتی	تی و سطل	انبردست	ملاحظات	گواهی نامه مرتبط	زمانبندی بازرسی
خطرات ویژه	--	--	--	--	-	-	-

مشخصات مواد شیمیایی / مصالح / مواد معدنی / مواد آلی				
نام ماده	نوع ماده	فرآیند کاربردی	MSDS	شرایط اضطراری

مجموعه مستندات سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران

ملاحظات ویژه	اطفا حریق				
قابل اشتعال	پودر و گاز	*	تله گذاری برای موش	شیمیایی	تله چسب
آسیب بافت و تخریب پوست	---	*	جمع آوری لاشه	آهک	مواد ضد عفونی
قابل انفجار و التهاب آور	پودر و گاز - کف	*	سوخت موتور سیکلت	هیدروکربن	بنزین
مسمومیت کاربر - خونریزی داخلی - تحریک پوست و دستگاه گوارش	پودر و گاز - کف	*	در فرایند طعمه گذاری بعنوان ماده مسموم	شیمیایی - وارفارین و کو مارین	سموم، پلیت و گرانول

تعیین صلاحیت مشاغل پیمان				
نام شغل	میزان تحصیلات	سابقه کار	آموزش های لازم	تجهیزات حفاظت فردی مورد نیاز شغل
کارگر طعمه گذاری	خواندن و نوشتن	-	ایمنی عمومی و آتش نشانی مقدماتی - کمک های اولیه - MSDS - تابلو و علائم ایمنی	لباس کار - دستکش لاتکس - دستکش لاستیکی - کفش ایمنی - عینک محافظ - ماسک فیلتر دار
کارگر جمع آوری لاشه	خواندن نوشتن	-	ایمنی عمومی و آتش نشانی مقدماتی - کمک های اولیه - MSDS - تابلو و علائم ایمنی	لباس کار - دستکش لاتکس - دستکش لاستیکی - کفش ایمنی - عینک محافظ - ماسک فیلتر دار
سرپرست آکیپ	دیپلم	-	ایمنی عمومی و آتش نشانی مقدماتی - کمک های اولیه - MSDS - تابلو و علائم ایمنی	لباس کار - دستکش - کفش ایمنی - ماسک

عوامل محیطی تاثیر گذار پیمان				
نام عامل محیطی	نوع عامل	تاثیر	روش های کنترل	ملاحظات خاص
خطرات ناشی از مواجهه با سموم	شیمیایی	مسمومیت	-	انتقال سریع به مراکز مدیریت مسمومیت
باران و برف	نزولات جوی	لغزندگی معابر - غوطه وری لاشه	انتشار بیماری	-
نور مستقیم خورشید	طبیعی	سوختگی پوست	آب مروارید	-

آیین نامه / الزامات / قوانین و مقررات / دستورالعمل				
نام الزام	نوع الزام	موارد کاربرد	مرجع	
آیین نامه وسایل حفاظت فردی	آیین نامه	تعمیر و نگهداری تأسیسات الکتریکی	نگهداری تأسیسات مکانیکی و هیدرولیکی	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
فعالیت های ویژه حیطه عملیات مدیریت HSE				
قبل از اجرای عملیات	حین اجرای عملیات	بعد از اجرای عملیات		
تدوین HSE Plan	استفاده از تجهیزات حفاظت فردی	-	-	-
نصب صحیح تابلو و علائم هشدار و اخطار	-	-	-	-
TBM جهت آگاهی از مخاطرات سم و کمک های اولیه در مورد آن	-	-	-	-
نیازمند مجوز کار PTW	دارد	نیاز مند HSE PLAN	دارد	

پیوست شماره ۲: چک لیست تخصصی بازرسی پیمان جانوران موذی

شناسایی و طعمه گذاری

گروه	عنوان	انطباق / عدم انطباق	توضیحات
فرآیند	۱_ آیا تجهیزات حفاظت فردی نظیر ماسک، دستکش، چکمه و لباس کار مناسب تهیه و تحویل گردیده است؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐	
	۲_ آیا فرآیند طعمه گذاری به نحوی می باشد که سموم در دسترس کودکان و عابرین قرار نگیرد؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐	
	۳_ آیا در عملیات طعمه گذاری، پادزهر سموم همراه اکیب طعمه گذار حمل می شود؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐	
عوامل انسانی	۴_ آیا کارگران آموزش های لازم در زمینه سم شناسی و نحوه استفاده از سموم را دیده اند؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐	
	۵_ آیا راننده و راکب موتور سیکلت از کلاه کاسکت استاندارد و ایمنی استفاده می کنند؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐	
مواد	۶_ آیا MSDS سموم مورد استفاده نظیر پلیت، وکس و ... وجود دارد؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐	
	۷_ آیا سموم مورد استفاده در ظروف درب دار نگهداری می شوند؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐	
	۸_ آیا ظروف نگهداری سموم دارای برچسب مشخصات، لوزی خطر و علائم هشدار دهنده می باشد؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐	

نصب تابلو و علائم هشدار دهنده برای شهروندان

گروه	عنوان	انطباق / عدم انطباق	توضیحات	
تجهیزات	۹_ آیا نردبان از لحاظ ظاهری سالم و کاملاً ایمن می باشد؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐		
	۱۰_ آیا فواصل بین پله های نردبان از یکدیگر مساوی است؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐		
	۱۱_ آیا طول نردبان ۱ متر بالاتر از سکوی کار در نظر گرفته شده است؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐		
فرآیند	۱۲_ آیا قانون زاویه ۷۵ درجه (قانون نسبت فاصله از دیوار به ارتفاع یک به چهار) رعایت می شود؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐		
	۱۳_ آیا تجهیزات حفاظت فردی نظیر ماسک، دستکش، چکمه و لباس کار مناسب تهیه و تحویل گردیده است؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐		
	۱۴_ آیا در عملیات نصب تابلو و علائم، پایه نردبان در حالت تعادل و بدون زاویه می باشد؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐		
	۱۵_ آیا نردبان های بلند جهت جلوگیری از شکم دادن و شکستن از میانه نردبان مهار می شوند؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐		
	۱۶_ آیا وضعیت قرارگیری پایه نردبان صاف و بدون زاویه است؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐		
	۱۷_ آیا پله های سکوی نردبان عاری از مواد لغزنده مانند روغن و گریس می باشد؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐		
	۱۸_ آیا تابلو و علائم هشدار کفایت لازم (از لحاظ تعداد و ابعاد) را دارند؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐		
	۱۹_ آیا جداسازی و اطلاع رسانی از طعمه گذاری برای شهروندان مشهود و ملموس می باشد؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐		
	عوامل انسانی	۲۰_ آیا قانون سه نقطه اتصال (سه نقطه از دست و پا) حین تردد و استفاده از نردبان اتفاق می افتد؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐	
		۲۱_ آیا حداکثر یک نفر از نردبان در حین کار استفاده می کند؟	بلی ☐ / خیر ☐ / NA ☐	

مجموعه مستندات سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران

جمع آوری لاشه و مردار

گروه	عنوان	انطباق / عدم انطباق	توضیحات
فرآیند	۲۲_ آیا سموم استفاده نشده بعد از مدت از محیط جمع می شود؟	بلی / خیر / NA	
	۲۳_ آیا تجهیزات حفاظت فردی نظیر ماسک، دستکش، چکمه و لباس کار مناسب تهیه و تحویل گردیده است؟	بلی / خیر / NA	
	۲۴_ آیا در عملیات جمع آوری لاشه و مردار، پادزهر سموم همراه اکیپ جمع آوری حمل می شود؟	بلی / خیر / NA	
تجهیزات	۲۵_ آیا مردار و لاشه جانور ان موذی در محفظه پلاستیکی مخصوص و ایمن جمع آوری می شود؟	بلی / خیر / NA	
عوامل انسانی	۲۶_ آیا کارگران آموزش های لازم در زمینه سم شناسی و نحوه استفاده از سموم را دیده اند؟	بلی / خیر / NA	
سایر موارد در بازرسی با ذکر نوع فرآیند در کادر پایین درج گردد.			
فرآیند	توضیحات		
جمع کل امتیاز:			

شرکت ملی پالایش تهران
(وابسته به شهرداری تهران)

مجموعه مستندات سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شهرداری تهران

سامانه مدیریت
بهداشت، ایمنی و محیط زیست

منابع و مراجع

- آیین نامه حفاظتی کار با سموم دفع آفات در کارگاهها
- آیین نامه حفاظت فنی و بهداشت در کار کشاورزی مربوط به مصرف سموم دفع آفات نباتی
- آیین نامه علائم ایمنی در کارگاهها
- آیین نامه وسایل حفاظت فردی
- آیین نامه پیشگیری و مبارزه با آتش سوزی در کارگاهها
- آیین نامه حفاظتی مواد خطرناک و مواد قابل اشتعال و مواد قابل انفجار